Inbreng VDP bij het wetsvoorstel Proactieve Dienstverlening SZW

Versie: 2 september 2026
Inbreng voor de vergadering Vaste Kamercommissie SZW 7 september 2026

Meer dan 150.000 mensen gebruiken niet alle regelingen bij gemeenten waar zij recht op hebben. Dit is een groot probleem, omdat mensen hierdoor onnodig onder het bestaansminimum leven. Zulke regelingen zijn bedoeld om mensen te helpen en voorkomen bovendien latere, nog hogere (maatschappelijke) kosten.

Het wetsvoorstel Proactieve Dienstverlening SZW is een eerste belangrijke stap om deze problemen op te lossen. Vanuit onze uitvoeringspraktijk delen wij graag de volgende aanbevelingen voor de behandeling van het wetsvoorstel.

Aanbevelingen VDP

1. **Maak proactieve dienstverlening aan mensen mogelijk door slimme en verantwoorde gegevensdeling tussen uitvoeringsorganisaties en overheden onderling.** Uitbreiding met onder andere de Belastingdienst, Dienst Toeslagen en DUO is nodig om deze bottleneck in de uitvoering op te lossen.

2. **Stel de financiering van het wetsvoorstel Proactieve Dienstverlening SZW zeker**, ook voor de bijzondere bijstand en de implementatie. Hierdoor kunnen gemeenten hun taak uitoefenen en kan de uitvoering van de wet haar doel bereiken.

3. **Pas proactieve dienstverlening, naast de bijstand, breder toe op andere regelingen**. Door dienstverlening te vereenvoudigen, integraal samen te werken en de stap te zetten van ‘aanvragen’ naar ‘aanbieden’, kunnen inwoners sneller en beter worden geholpen. Dit is essentieel om armoede en schulden effectief aan te pakken, het gebruik van regelingen te vergroten en het vertrouwen in de overheid te vergroten.

Proactieve dienstverlening vereenvoudigt de uitvoering en vergroot het vertrouwen van inwoners

Het complexe stelsel van regelingen pakt in de praktijk vaker nadelig uit voor de mensen die deze het hardst nodig hebben. Door de toeslagenaffaire en nasleep daarvan zijn inwoners onzekerder geworden over het aanvragen van ondersteuning bij gemeenten. Anderen kennen de weg niet, schamen zich om hulp te vragen of zitten al diep in de (financiële) problemen. Hoe eerder gemeenten weten dat mensen hulp nodig hebben, hoe beter.

Het wetsvoorstel Proactieve Dienstverlening SZW is een belangrijke eerste stap om snel te weten welke inwoners recht hebben op financiële ondersteuning en daarmee armoede en schulden effectief aan te pakken. Na deze eerste stap is verdergaande gegevensdeling tussen de verschillende overheidsorganisaties nodig. Dit dringt het *niet-gebruik* bij inwoners terug[1] en biedt betere, vereenvoudigde dienstverlening die werkt.

Bezuinigen op preventie leidt tot hogere kosten op langere termijn

Late hulp bij armoede leidt tot meer en grotere problemen: chronische stress, gezondheidsproblemen, lagere arbeidsparticipatie en bij kinderen verminderde schoolprestaties. Deze effecten hebben niet alleen menselijke, maar ook economische gevolgen: hogere zorgkosten, lagere arbeidsproductiviteit en toenemende maatschappelijke

[1] Maak werk van het proactief vinden en het bereiken van niet-gebruikers (onderzoek Berenschot, februari 2026)

uitsluiting. Veel onderzoeken[2] laten zien dat financiële toelagen zonder verplichtingen en betere financiële weerbaarheid leiden tot betere gezondheid, hogere arbeidsparticipatie en betere schoolresultaten.[3]

Proactieve dienstverlening vraagt om slimme en verantwoorde gegevensdeling tussen overheden onderling

Het wetsvoorstel Proactieve Dienstverlening SZW geldt nu uitsluitend voor SUWI-partijen[4]. Voor de belangrijkste regelingen is ook informatie over het vermogen van de inwoner nodig. De Belastingdienst, de RDW en het Kadaster zijn hiervan bronhouder. Als deze gegevens niet opvraagbaar zijn, kan een gemeente niet toetsen op welke regelingen iemand recht heeft. Regelingen als een bijstandsuitkering, aanvullende bijstand, bijzondere bijstand of een individuele inkomenstoeslag.

Bovendien benadert een gemeente een individuele burger (net als de SVB) proactief, maar doen de dienst Toeslagen of DUO dat bijvoorbeeld niet. Vanuit SZW geredeneerd is dit logisch binnen het sociaal domein. Maar voor de inwoner wordt het minder overzichtelijk en vooral minder betrouwbaar dan in de huidige situatie. Inwoners raken ontmoedigd als zij dezelfde gegevens meerdere keren moeten aanleveren[5].

Door de gegevensdeling te beperken tussen de SUWI-partijen onderling, wordt een enorme kans gemist. Wij pleiten ervoor dat alle overheidspartijen die inkomensondersteuning leveren, meedoen in de uitvoering, te beginnen met de Belastingdienst.

Over de Vereniging Directeuren Publieksdiensten

De Vereniging Directeuren Publieksdiensten (VDP) zet zich in voor passende gemeentelijke dienstverlening. Dat zijn alle acties die een gemeente kan, mag en wil doen om een individuele inwoner, ondernemer of bezoeker goed van dienst te zijn en te laten meedoen aan de samenleving.

Contact:

Thera Olthof, voorzitter VDP
E-mail: voorzitter@publieksdiensten.nl
Website: www.publieksdiensten.nl

[2] Onder andere:
- Preventie van geldzorgen, schulden en armoede (Onderzoek HvA, mei 2024 in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid)
- De impact van langdurige armoede (Onderzoek ZonMW, oktober 2025)

[3] Op Loketgezondleven.nl geeft het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport de feiten en cijfers over de relatie tussen armoede en gezondheid. Late interventie is niet alleen minder effectief, maar ook duurder: de kosten voor zorg, sociale voorzieningen en justitie stijgen aanzienlijk wanneer problemen eerst verergeren.
[4] Gemeenten, de SVB, het UWV en andere overheidsinstellingen binnen de sociale sector die gegevens over werkzoekenden en uitkeringsgerechtigden bijhouden en met elkaar delen.
[5] Narratief onderzoek Actieplan Armoede (SenseGuide, juni 2024 in opdracht van de gemeente Apeldoorn)